

Karácsony régen

Azzal kezdeném, hogy három évtized távlatából a karácsonyt megelőző hetek propagandáját felidézem. „Társadalmunk minden vonalon felkészült, hogy nagy ünnepünk méltó keretet kapjon. A tehetősök megértették a főméltóságú asszony (Horthy Miklós-né) szózatát és példás áldozataikkal biztosítják a kormányzó feleségének fenkölt célú inségakcióját...” írja a Pesti Hírlap.

A „tehetősök”, másnéven kizsákmányolók, harácslók. Az önfeláldozó adakozásra egyébként szükség volt. Két okból is. Az első: az ügyintézőknek meg kellett találniuk a számításukat, hogy a koldusok pénzéből minél több jusson saját luxus céljaikra. A másik ok, már indokoltabb volt.

Mert...:

Voltak gazdasági periódusok, nevezhetjük úgy is, hogy gazdasági válságok, amikor az emberek üres gyomrát jegyekkel kellett injekciózni. Hónapokon keresztül rakosgatták, beosztották, porciózták a kenyér, a liszt, a cukor, a hús, a zsírjegyeket, sőt a krumplit is cédulákra mérték. Nálunk, az állítólagos agrárországban. Karácsony előtt ezrek és ezrek várták az időjárás rosszra fordulását. Hófúvásért imádkoztak, hogy legyen munkájuk, hogy gyermekeiknek szaloncukrot adhassanak az ünnep estéjén. Évek óta megszokássá vált, hogy az ötvenéves diplomás férfiak havat lapátolnak. Bélistás tisztviselők üveges szemekkel jártak keltek a városban, hol találhatnának munkát? A menhelyek zsúfoltak voltak. Kőhajításra egymástól a köztisztasági rendelkezésekre mit sem adó kávémérés-tulajdonosok terítetlen asztalokon szolgálták fel a vizezett tejeskávét. Minden kávéháznak meg volt a maga zuguzsora, aki fényes darabokért kölcsönt adott, heti 30—40 százalékos kamatra. Angyalföldre a jobb polgár nem merte betenni a lábát, csövesek veszélyeztették a közrendet és a sarki talponálló kocsmákban egy-kettőre kinyílt a bicska. A vásárcsarnokokban üres szatyorral ácsorogtak a munkásfeleségek egy kevéske krumpliért, babért, mert férjeik a héten nem kerestek semmit. A gyerekek pedig mezitlábosan szaladgáltak, játszadoztak az utcán, sok helyen a gödrös, havas pocsolyákban. A Népszínház utca környékén az olcsó szerelem burjánzott. Majd mindegyik földszintes házban árulták a szerelmet. Sokszor körítéssel, vérbajjal és tripperrel. A Rókus kórház öngyilkos osztályán a folyosóra szorultak azok, akiknek már nem jutott hely a 10 és 12 ágyas szobákban.

Róbert bácsi osztotta az ingyen ebédet, amin meggazdagodott. Hosszú évek múlva jöttek rá, hogy a gazdagok vámszedője volt, s a bevétel kisebbik feléből kanalazták a szegények, a koldusok az elesettek a rántottlevest, meg a két deci híg főzeléket. A koldustenyerek a leglátványosabb és legsűrűbb színfoltjai voltak a pesti utcának.

A látványos nyomornál volt azonban még egy látványosabb kísérője a karácsonyi ünnepeknek. A Koronázó templomban misét cerebrált a katolikus egyház feje a díszmagyarban, ünnepi öltözékekben felvonuló arisztokrácia számára. És az előkelő társaság így imádkozott.

Hiszek egy istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.

Ilyen Budapest székesfőváros karácsonyt váró arculata három évtized távlatában.

Dömjén Miklós